

Monumentnummer*: 523064

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 22 april 2002
Kadaster deel/nr: 82881/33

*Monumentnaam***

Hezelpoort

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Nijmegen	Nijmegen	Gelderland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Nijmegen	BY Lange Hezelstraat, Centrum

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kad. object*</i>	<i>Appartement</i>	<i>Grondperceel</i>
Nijmegen	B			5950
Nijmegen	B			5951
Nijmegen	B			5952

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

SPOORWEGVIADUCT gebouwd tussen 1876 en 1879 in de spoordijk die het negentiende-eeuwse singelgebied afsluit aan de westzijde van het Nijmeegse stadscentrum. Het viaduct bevindt zich in de hoek van het huidige Joris Ivensplein (eertijds Nieuwe Markt) en de Lange Hezelstraat. Het viaduct overspant deze straat op de overgang met de Voorstadslaan en vormt de grens tussen de negentiende-eeuwse uitleg van de stad en het buitengebied met de Nieuwe Haven en latere arbeiderswijken als Biezen en Waterkwartier. De spoordijk werd aangelegd in opdracht van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen ten behoeve van de spoorwegverbinding met Arnhem die in 1879 tot stand kwam. De brug, die in de volksmond Hezelpoort wordt genoemd naar de in 1876 gesloopte stadspoort, is ontworpen in een eclectische stijl en verwijst naar de architectuur van middeleeuwse stadspoorten. Het viaduct stamt uit dezelfde tijd als het even verderop in de dijk gelegen landhoofd van de thans vervangen spoorbrug over de Waal. Dit landhoofd (rijksmonument) is verwant met het viaduct in de kasteelachtige uitstraling, hoewel van een echte stilistische overeenkomst geen sprake is. Het viaduct is goed bewaard gebleven, waarbij moet

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

worden opgemerkt dat recentelijk delen van de bovenzijde van de brug opnieuw zijn opgemetseld in oorspronkelijke trant.

Omschrijving

SPOORWEGVIADUCT opgebouwd uit ÚÚn grote hoefijzerboogvormige doorgang geflankeerd door landhoofden waartegen het begroeide talud van de spoordijk schuin aansluit. Ter linkerkzijde van de brug bevindt zich in de spoordijk een later aangebrachte doorgang ten behoeve van het fiets- en voetgangersverkeer. De brug is opgemetseld in rode baksteen in kruisverband. In combinatie hiermee is natuursteen gebruikt voor de hoge plint, en elementen als boogstenen, aanzetstukken, banden en afzaten. De overspanning wordt gevormd door een hoefijzervormig gepleisterd tongewelf, waarvan de boog wordt omgeven door rollagen en forse boogstenen. Het stadspoortachtige effect wordt in belangrijke mate bereikt door de zich ter weerszijden van de doorgang bevindende vooruitspringende, piloonachtige rechthoekige pilasters, die uitlopen in uitkragende torenachtige delen. Deze torens zijn voorzien van gekoppelde smalle schietgaten, waarboven zich een afzaat en een gemetselde verhoging met natuurstenen afdekplaat bevindt. De brug bezit ter hoogte van het brugdek een iets naar vorenspringende natuurstenen, gebiljoeneerde band op blokvormige consoles. Daarboven bevindt zich tussen en ter weerszijden van de torens, een gemetselde borstwering. De borstwering is voorzien van schietgatachtige openingen, per drie gepaard, en wordt afgesloten door een afdekplaat. In de landhoofden bevinden zich aan weerszijden ronde gietijzeren trekankers. Over het brugdek lopen thans drie sporen.

Waardering

SPOORWEGVIADUCT ('Hezelpoort') uit 1879.

-Van architectuurhistorisch belang als goed en gaaf voorbeeld van een spoorwegviaduct uit het laatste kwart van de negentiende eeuw. De brug is van belang vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp in eclectische stijl waarbij in detaillering en hoofdvorm aansluiting is gezocht bij de vorm van middeleeuwse stadspoorten.

-Van stedenbouwkundige waarde vanwege de plaats van de brug in de spoordijk Arnhem-Nijmegen. Het viaduct vormt de overgang tussen de negentiende-eeuwse stadsuitleg en het buitengebied met latere uitbreidingswijken en ligt in de zichtas vanaf de winkelstraat de Lange Hezelstraat, en is tevens een belangrijk beeldbepalend element aan het huidige Joris Ivensplein.

-Van cultuurhistorische waarde als stadium in de typologische ontwikkeling van spoorbruggen, als voorbeeld van een in baksteen opgemetseld spoorwegviaduct uit het laatste kwart van de negentiende eeuw.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Weg(C)

Functie

Viaduct